



ŽIVOTNÍ STYL 07. 12. 2010

Vánoce - historie a symboly Vánoc

Vánoce mají svůj původ ještě v pohanské době, kdy byli lidé těsně spjati s přírodou a uctívali Slunce jako životodárnou sílu. Slavilo se probuzení...

Vánoce a jejich historie a původ

Vánoce mají svůj původ ještě v pohanské době, kdy byli lidé těsně spjati s přírodou a uctívali Slunce jako životodárnou sílu. Slavilo se probuzení Slunce na jaře, uctívala se největší síla Slunce v létě a významný svátek byl také v zimě, kdy Slunce pozbylo svoji sílu, ale lidé věřili v jeho znovuzrození. To bylo v období zimního slunovratu kolem 21. prosince, kdy se začíná prodlužovat den, přibývá světla a tepla a narozené Slunce získává sílu. Rané křesťanství se snažilo tyto pohanské zvyky vymítit, proto soustředilo své svátky do významných pohanských oslav. Do této doby také křesťané zasadili narození Ježíše.

O narození Ježíše

O Ježíši a jeho životě se toho nejvíce dočtete v Bibli, ve které je sepsáno křesťanské učení. Římskou říši utlačovaný židovský národ věřil v lepší časy, jejichž předzvěstí mělo být narození Mesiáše (mešiach – ten, který je očekáván nebo také Kristus – posvěcený). Měl se jmenovat Ježíš. Bůh vyslal anděla Gabriela k panně jménem Maria, zasnoubené s Josefem z rodu Davidova. Řekl jí, že na ni sestoupí Duch svatý a ona počne syna, který bude také svatý a dá mu jméno Ježíš. Marie porodila Ježíše v městě Betlémě, kam se vydali s Josefem kvůli sčítání lidu a protože nebylo jinde místo, uložila jej do jeslí.

VÁNOČNÍ SVÁTKY

24.prosinec - Štědrý den

23.prosince končí Advent a začínají vánoční svátky. 24. prosince je Štědrý den a slaví se narození Adama a Evy, prvních lidí, které stvořil Bůh. Narození Ježíše se slaví až o den později. Večerní nadílka je s tímto dnem spojena již od 14.století a symbolizuje z hlubšího pohledu štědrost Boha Otce.

25. prosinec - Hod boží vánoční

Slaví se narození Ježíše v Betlémě. Slaví se Půlnoční mší. V tento den se sloužili ještě dvě mše – Jitřní (za svítání) a Velká (dopoledne). V tento den se oslavuje a hoduje, schází se rodina, rozjímá se.. Nesmí se pracovat.

26.prosinec - Svatý Štěpán

Den je zasvěcený Svatému Štěpánovi, mučedníkovi, který hlásal příchod Ježíše a byl za to židy ukamenován. Tradicí jsou občůzky koledníků.

27.prosinec - Svatý Jan Evangelista

Dříve se slavil i tento den, který byl zasvěcen apoštolovi, jenž se staral o Marii (Ježíšovu matky) v době po jeho smrti. Nepřátelé ho nenáviděli tak, že ho hodili do kotle s vřelým olejem, ale jelikož byl pod Boží ochranou, tak mu horký olej ani otrávené víno neublížilo.

28.prosinec - Svátek Mládětek

Tento vánoční svátek se nyní připomíná již jen při mších v kostelech. Mládátka jsou Betlémské děti, které dal vyvraždit král Herodes, když marně hledal v Betlémě narozeného Ježíše a jeho rodiče.

SYMBOLY VÁNOC, DEKORACE VÁNOCE

Betlém

Místo, kde přišel na svět Ježíš. Tradice stavění betlémů je starší než zdobení stromečku. Založil ji  František z Assisi, kdy v roce 1223 při oslavě narození Krista postavil v jeskyni živé jesle se zvířaty a lidmi. Tato tradice se rozšířila do celého světa. V různých krajích se stavěly jiné betlémy, nejčastěji se usazovaly do kostela, kolem 18.století se ujaly také v domácnostech šlechty a nakonec pronikly i mezi venkovský lid. Jako materiál se používalo dřevo, papír, těsto, kukuřičné listy, vosk, sádra, hlína.. Těžištěm betlému byly jesličky s děťátkem Panna Marie, svatý Josef, vůl, a osel. Kolem byli pastýři,

ovečky, Tři králové a další postavy ze života.

Vánoční strom

Přesný důvod použití jehličnatého stromu jako vánočního symbolu není přesně znám. Snad je to proto, že strom spojuje všechny tři části světa. Svými kořeny zasahuje do země (Peklo), kmen symbolizuje materiální svět (Očistec) a větve sahají do nebe (Nebesa). Jehličnany jsou věčně zelené, tedy symbol věčného života. Do Čech se tradice zdobení vánočního stromu dostala v 19. století z Německa. Zdobení stromečku záviselo na krajo­vých zvyklostech a na sociálním postavení dané rodiny. Na výrobu ozdob se používali pouze přírodní materiály v podobě ořechových skořápek, zrní, kukuřice, koření, sláma, kukuřičné listy a ústřížky textilu. Na strom se zavěšovaly jablíčka, v mouce obalené ořechy a šišky, z papíru se vyráběly hvězdy, řetězy a různé květy. Na stromek se věšelo také různé vánoční cukroví, pečivo, perníčky, figurky a preclíčky, barvený cukr, křížaly. Všechny ozdůbky se věsili na tenkou červenou stužku. Skleněné baňky se objevili až koncem 19. století jako výrobky českých sklářů. Výhradně českou vánoční ozdobou jsou čokoládové figurky. Rozsvěcení vánočního stromu připomíná pohanskou oslavu návratu Slunce (slunovrat), křesťanská filozofie však hovoří o světle, teple a lásce v našich srdcích.

TIP z lunárního kalendáře: chcete, aby vám vánoční stromeček dlouho vydržela a neopadal příliš brzy? Uřízněte je 3 dny před jedenáctým úplňkem roku a do Vánoc je skladujte v chladu.

Jmelí a Vánoce

Jmelí k Vánocům neodmyslitelně patří. Bylo kdysi součástí i pohanských obřadů, je mu přisuzována  magická moc a je opředeno řadou pověr. Není divu, vždyť jmelí roste vysoko na stromech, které opadají, avšak ono zůstává stále zelené. Dozrává v zimě, kdy nedozrává téměř nic a jeho plody vypadají jako perly. Po utrnutí jmelí časem zežloutne a připomíná tak slunce a jeho životodárnou sílu. Jmelí zavěšené v domě přináší dovnitř štěstí a lásku, ochraňuje proti čarodějnicím a zlým duchům. Ochraňuje proti ohni. Čím více má bobulek, tím více štěstí přináší svému majiteli. Jeho kouzelná moc se zvyšuje, pokud je jmelí darováno, ne zakoupeno. Podle starých Keltů jmelí přináší plodnost, od nich tedy přišel zvyk líbat se pod zavěšeným jmelím. Lidé věřili, že jmelí má moc vyvolat a udržet vztah muže a ženy pohromadě díky svým lepivým kuličkám.

Ryba a Vánoce

Narození Ježíše se datuje do období, kdy právě končil Věk Ryb, proto je s Ježíšem tento symbol spjatý. V našich zemích je od 19. století ryba součástí štedrovečerní hostiny. Je považována za postní jídlo. Při kuchání ryby si schovejte pár šupinek do peněženky, aby se vás držely v příštím roce peníze.

Zvon a Vánoce

Jejich hlas je prý prostředníkem mezi Bohem a lidmi a povznáší lidskou duši k Bohu. Každý zvon má svoje "srdce", které když se rozezvučí, hlásá příchod naděje a radosti.

Dárky na Vánoce

Nadělování dárků o Vánocích má svůj původ již v legendě o narození Ježíška. I jemu lidé nosili vše, co zrovna měli, aby pomohli Svaté rodině. Smyslem vánočního obdarovávání by měla být radost nejen z toho, že dárky dostáváme, ale především z toho, že je darujeme. Jde o projev přízně, úcty a lásky a o snahu připravit blízkým krásné překvapení. O tom, kdo dárky balí a dává, my dospělí víme

své. Děti však věří v kouzelný a nadpřirozený svět, ve kterém existují bytosti, které dovedou splnit každé přání. V každé zemi je tato vánoční bytost jiná, všude je ale mužského rodu. Ježíšek naděluje dárky v Čechách a na Slovensku, ale také např. v Rumunsku, Rakousku, Chorvatsku i v Itálii.

Cukroví na Vánoce, vánoční pečivo

Jaké by to byly Vánoce bez vánočního cukroví? Tento zvyk je až z konce 19. století. Podle něj by na stole mělo být sedm nebo třináct druhů vánočního cukroví. U chudších lidí tvořily vánoční cukroví i obvyklejší druhy pečiva, jako vdolky, koláče, buchtičky, záviny a samozřejmě perník.

Nejvýznamnější vánoční pečivo je Vánočka, o které jsou zmínky již ze 16. století a váže se k ní hodně pověr. Vánočka se pletla z devíti pramenů, přičemž čtyři spodní znamenaly slunce, vodu, vzduch a zemi. Tři prameny uprostřed symbolizovaly rozum, cit a vůli a vrchní dva prameny představovaly lásku a moudrost. Při pečení vánočky si hospodyně měla vzít bílou zástěru, a šátek a při hnětení těsta nesměla s nikým hovořit. Při kynutí těsta měla skákat hodně vysoko, snad proto, aby těsto nadskočilo. Někde se do Vánočky zapékala mince a kdo ji našel, zajistil si tím zdraví a hojnost na další rok. Pokud se vánočka při pečení natrhla nebo připálila, nevěstilo to nic dobrého.

Další zajímavosti o Vánocích přineseme v příštím článku.